

ks. Jan Górski

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Teologiczny

ORCID: 0000-003-2260-7025; e-mail: jangor@katowice.opoka.org.pl

<https://doi.org/10.4467/25443283SYM.19.022.11424>

OCHRZCZENI – POSŁANI. NAKAZ MISYJNY JEZUSA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

BAPTIZED AND SENT. MISSIONARY ORDER OF JESUS IN THE MODERN WORLD

Abstrakt

Ogłoszony przez papieża Franciszka Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny (październik 2019) stał się okazją do nowego spojrzenia na zadanie misyjne chrześcijan. To właśnie chrzest ma być na nowo rozumiany jako wezwanie do podjęcia zadania głoszenia Ewangelii. Wydarzenie Nadzwyczajnego Miesiąca Misyjnego może stać się szansą na nowe odczytanie zadań ewangelizacyjnych Kościoła we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: misje, ewangelizacja, Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny, Amazonia, papież Franciszek

Abstract

The Extraordinary Mission Month announced by Pope Francis (October 2019) provided an opportunity for a new look at the missionary mission of Christians. It is baptism to be understood again as a call to undertake

the task of proclaiming the Gospel. The event of the special Missionary Month may become a chance for a new reading of the Church's evangelizing tasks in the modern contemporary world.

Keywords: missions, evangelization, Extraordinary Missionary Month, Amazonia, Pope Francis

Chociaż nakaz misyjny Jezusa Zmartwychwstałego (Mk 16,15) jest wypełniany od samego początku istnienia Kościoła, to jednak zmieniają się warunki i metody jego realizacji. Apostołowie byli przekonani, że głoszenie jako doświadczenie wiary jest obowiązkiem: „my nie możemy nie mówić tego, cośmy widzieli i słyszeli” (Dz 4,20). Człowiek wierzący w Jezusa Chrystusa nie może się uchylać od nakazu wpływającego z przyjętego chrztu, z przynależności do Jezusa.

1. Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny

Pretekstem do ogłoszenia przez papieża Franciszka października 2019 roku jako specjalnego Nadzwyczajnego Miesiąca Misyjnego¹ jest 100. rocznica *Maximum illud* (1919), dokumentu określanego jako *Magna charta* nowoczesnej wizji misyjnej². Myśli dokumentu papieskiego z początku XX wieku znalazły zastosowanie w naszych czasach. Kontynuuje i cytuje je zarówno Dekret soborowy *Ad gentes* (1965)³, encyklika *Redemptoris missio* (1990)⁴, a także inne nauczanie posoborowe papieży. Franciszek dostrzega w nim inspirujące myśli dla dzisiejszej odnowy

¹ FRANCISZEK, *Kościół z natury jest misyjny*. List ogłaszający Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 11(397) (2017), s. 4-5; por. A. MIOTK, *The Historical Significance and Prophetic Resonance of the Apostolic Letter Maximum illud on the Centenary of Its Publication*, „Verbum SVD” 1-2(60) (2019), s. 20-21.

² FRANCISZEK, Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2019 r. *Ochrzczeni i posłani: Kościół Chrystusa w misji na świecie*, Rzym 2019; BENEDYKT XV, List apostolski *Maximum illud*, Rzym 1919, tekst polski: *Breviarium missionum*, Warszawa 1979, cz. 1, nr. 171-192, s. 200-216.

³ II SOBÓR WATYKAŃSKI, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus*, Rzym 1965 (dalej: DM).

⁴ JAN PAWEŁ II, Encyklika *Redemptoris missio*, Rzym 1990.

misji Kościoła. Chociaż tradycyjnie w październiku Kościół przeżywa tydzień misyjny, tym razem miesiąc ten ma być jeszcze większą mobilizacją chrześcijan, szczególnie przez kanały Papieskich Dzieł Misyjnych⁵. W sytuacji pewnego osłabienia profetycznej misji Kościoła potrzeba na nowo odczytania tego najważniejszego zadania i przyjęcia charyzmatycznego przesłania.

2. Zmiana paradygmatu misji lub nowe odczytanie?

Trzeba postawić pytanie, czy chodzi tylko o odczytanie treści, czy może o nadanie refleksji nowej myśli. Papież Franciszek ukazał tę myśl już w adhortacji *Evangelii gaudium*⁶. Już sam tytuł dokumentu *Radość Ewangelii* pomaga odczytać na nowo treść i metodę ewangelizacji⁷.

Od początku XX wieku, zarówno list Benedykta XV, jak i inne instrukcje misyjne, zwłaszcza dekret *Ad gentes*, wyraźnie mówią o potrzebie zaangażowania misyjnego w sensie świadectwa: „Wszyscy bowiem wyznawcy Chrystusa, gdziekolwiek się znajdują, są zobowiązani tak ukazywać świadectwem słowa i przykładem życia nowego człowieka, przyobleczonego przez chrzest i działanie Ducha Świętego, który umocnił ich w sakramencie bierzmowania, aby inni widząc ich dobre czyny, chwalili Ojca i pełniej pojęli prawdziwy sens życia ludzkiego i powszechną więź wspólnoty ludzkiej”⁸.

Nawiązanie bezpośrednio do listu Benedykta XV nasuwa pytanie o istotne treści, które trzeba przypomnieć. Jest to także pytanie o treści pominięte w odbiorze, a konieczne dla zrozumienia istoty nauczania. List wnosił nowe rozumienie udziału w misji przez współpracę szczególnie w ramach Papieskich Dzieł Misyjnych⁹. To nie tylko organizacja, ale próba teologicznego spojrzenia na miejsce ochrzczonego we wspólnocie Kościoła. W tamtym czasie w obliczu końca pewnej wizji świata

⁵ Od 1926 r. przedostatnia niedziela października jest obchodzona jako Światowy Dzień Misyjny. W wielu krajach rozpoczyna się wtedy Tydzień Misyjny.

⁶ Por. FRANCISZEK, Adhortacja *Evangelii gaudium*, Rzym 2013 (dalej: EG).

⁷ Por. EG 1.

⁸ DM 10.

⁹ Por. A. KMIĘCIK, *Papieskie Dzieła Misyjne*, Warszawa 1999.

(kolonialnego), chodziło o skierowanie uwagi na nowy wymiar udziału wszystkich ochrzczonych w misji Kościoła.

Chociaż myśl misyjna wypływająca ze wspomnianych dokumentów była skierowana na świat pozaeuropejski, to nowy wymiar ukazuje najpierw samą wspólnotę Kościoła jako adresata misji. Kościół potrzebuje ewangelizacji. Już Kościół apostołski w pierwszych wiekach przeżywa potrzebę ewangelizacji *ad intra*. Czym innym jest prawda wiary, doktryna, a czym innym sposób jej formułowania. „Czasem słuchając całkowicie ortodoksyjnego języka, ma się wrażenie, że to, co otrzymują wierni z racji języka, jakim się posługują i jaki rozumieją, jest czymś, co nie odpowiada prawdziwej Ewangelii Jezusa Chrystusa”¹⁰.

Franciszek zwraca uwagę, że każdy ochrzczony już jest *misją*. Nie tyle pełni misję, ale sama jego godność wynikająca z przyjętych sakramentów wtajemniczenia staje się *misją*¹¹. Sama osoba chrześcijanina ma być ewangelizująca. Nie jest to jakby dodatek czy efekt, ale dar istotny, wymiar jego nowej sytuacji. Już wcześniej papież zwracał uwagę na głoszenie Ewangelii. Grozi nam oddanie sprawy ewangelizacji misyjnej wykwalfikowanym pracownikom, a reszta chrześcijan przybiera status bliżej nieokreślonego zaangażowania. Potrzeba zmiany myślenia¹².

Misja zlecona przez Jezusa jest skierowana do wszystkich, nie tylko do pewnej grupy, czy to spośród chrześcijan, czy wewnątrz konfesji. Postępująca sekularyzacja osłabia zapał misyjny i ekumeniczny¹³. Obojętność wobec Ewangelii, Chrystusa i Kościoła jest dziś nowym wyzwaniem. Trudno nam nieraz zaakceptować słowa św. Pawła: „czy to obłudnie, czy naprawdę na wszelki sposób głosi się Chrystusa. A z tego ja się cieszę i będę się cieszył” (Flp 1,18). Ewangelia jest dziś głoszona z wielkim entuzjazmem przez chrześcijan innych denominacji, zwłaszcza o tradycjach pentakostalnych.

¹⁰ EG 41.

¹¹ Por. FRANCISZEK, Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2019 r. *Ochrzczeni i posłani...*, dz. cyt.

¹² Por. EG 120.

¹³ Por. W. KASPER, *Seid fröhlich in der Hoffnung. Ermutigung zum Christsein*, Freiburg in Breisgau 2017, s. 160.

3. Kontekst współczesnego świata

Miejsce życia człowieka różni się znacznie od tego z początku XX wieku. Benedykt XV zwracał uwagę na pozaeuropejski świat zdominowany przez europejski system kolonialny. System ekonomiczno-polityczny mocno zaciążył na metodzie ewangelizacji misyjnej. Dzisiaj same Kościoły lokalne przejmują odpowiedzialność za misje¹⁴.

Świat jak nigdy dotąd doświadczył zła. Media i przekaz informacji sprawiły, że zło stało się widoczne jak nigdy przedtem: „W pierwszej połowie XX wieku – w obliczu wszystkich potworności, wojen i ludobójstwa – z nową natarczywością narastało odwieczne pytanie, skąd zło”¹⁵. Pytanie o zło, grzech stawia następne: o dobro. Ewangelizacja misyjna winna bardziej od technicznych rozwiązań nawiązywać do języka świadectwa, duchowości, dialogu. Potrzeba tego odkrycia Boga, Jego obecności w życiu. Doświadczenia innych wspólnot chrześcijańskich zwracają uwagę na charyzmatyczny dynamizm misyjny. Choć jesteśmy przywiązani do struktur misyjnych czasu przeszłego, to jednak potrzeba odkrywania na nowo metody doświadczenia poznania Boga. Dużo możemy uczyć się wzajemnie w dialogu i odpowiedzialności za posłanie, jakie otrzymaliśmy na chrzcie.

Pamiętajmy, że dotychczasowy obraz misji ulega zmianie. To już nie tylko środowisko kultury agrarnej, często niezbyt dobrze poznane, ale także bogaty świat zmian społecznych. To człowiek żyjący w kulturze poszukiwania, może nieraz daleki od religii w tradycyjnym ujęciu.

4. Zadanie na nowo

Papież Franciszek wiele uwagi poświęca ubogim, nie jako dodatek do misji, ale jako istotny element posługi misyjnej. Związane z tym pojęcie „peryferie” stanowi wyrzut dla Kościoła i świata. Ukazuje to wymownie austriacki biskup Erwin Kräutler, żyjący w Amazonii¹⁶. Obszar ten, może

¹⁴ Por. tamże, s. 138.

¹⁵ T. HALIK, *Chcę, abys był*, Kraków 2014, s. 13.

¹⁶ Por. E. KRÄUTLER, *Mein Leben für Amazonien*, Innsbruck 2014.

nieczo zapomniany, jest dziś kluczem do zrozumienia i poznania wielu problemów dotyczących całego Kościoła. Ekologia akcentowana dziś to próba obrony człowieka i jego wartości, tradycji przed niszczeniem tego świata. Jest działalnością misyjną dla człowieka.

To, co do tej pory określano jako „nowa ewangelizacja”, Tomáš Halík opisuje w bardziej złożony sposób: *simul confidelis et non confidelis*, równocześnie wierzący i niewierzący¹⁷. Odnosi do tego słowa Ewangelii: „Wierzę, zaradz memu niedowiarstwu!” (Mk 9,24). Słowa będące wyznaniem wiary człowieka znajdującego się w potrzebie oddają sens poszukiwań wśród chaosu w świecie. Człowiek współczesny poszukuje wiary, chociaż jeszcze do końca (na szczęście) jej nie utracił. Potrzeba bardziej pogłębionej znajomości zjawisk i filozofii współczesnego świata. Wtedy inaczej spojrzymy na ludzi „gdy pojęciem «wierzący» niesłusznie obejmujemy wyłącznie ludzi «zasiedziały» w tradycyjnych formach religii. Ubywa przecież także «przekonanych ateistów». Przybywa natomiast poszukujących, «ludzi w drodze»”¹⁸. W przeżywaniu Nadzwyczajnego Miesiąca Misyjnego słyszymy słowa przedstawiciela niechrześcijan, ale otwartego na Jezusa: „Panowie, co mam czynić, aby się zbawić?” (Dz 16,30).

W celu lepszego poznania wyzwań, misjologia dostrzega różnice w metodologii, mówiąc umownie „Wschód – Zachód”¹⁹. Ujmuje to przez pojęcia funkcjonujące dychotomicznie w modelach duszpasterstwa: „przepowiadanie – dialog”²⁰. Może trzeba uważniej prześledzić inne dokumenty soborowe dotyczące dialogu, aby misje ująć integralnie między ochrzczonymi i nieochrzczonymi. Ważne są słowa papieża Franciszka na rozpoczęcie miesiąca: „Popełniamy grzech zaniedbania, to znaczy przeciw misji, kiedy zamiast szerzyć radość, zamykamy się w smutnym uzalaniu się nad sobą myśląc, że nikt nas nie kocha i nie rozumie”²¹.

¹⁷ Por. T. HALÍK, *Chcę, abys był*, dz. cyt., s. 21.

¹⁸ Tamże, s. 33.

¹⁹ Por. C. A. CSISZAR, *Den Missionsbegriff mit dem Lehramt integral (neu) denken*, „Verbum SVD” 3-4(57) (2016), s. 293.

²⁰ Tamże, s. 294.

²¹ FRANCISZEK, *Homilia podczas Nieszporów rozpoczynających Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny*, <https://ekai.pl/dokumenty/homilia-papieza-franciszka-podczas-nieszporow-rozpoczynajacych-nadzwyczajny-miesiac-misyjny/> (odczyt z dn. 5.10.2019 r.).

Jest szansa nowego odczytania zadań ewangelizacyjnych przez Kościół. Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny jest inspiracją do nowych poszukiwań, przemyśleń i działań, zwłaszcza w kontekście Synodu dla Amazonii (2019). Potrzeba nowego spojrzenia i wprowadzenia nowych pojęć. Przykładem może być stosowany często przez papieża Franciszka odnośnie do misji termin „współczucie” na określenie postawy misyjnej.

Nowym wydarzeniem jest wielka fala migracji do Europy. Powtarza się jakby scena z Dziejów Apostolskich, kiedy Macedończyk – Europejczyk prosi „Przepraw się do Macedonii i pomóż nam!” (Dz 16,9). Teraz dotyczy to przybyszów z innych kontynentów. W tym kontekście bardziej wyraźnie brzmi wezwanie do większego zaangażowania świeckich, nie wykluczając większej roli kobiet.

Zwróćmy uwagę na nowe spojrzenie na misje, a może więcej, na nowy paradygmat misji. W ślad za tym powinna pójść nowa refleksja w misjologii. Franciszek uczy: „Podczas gdy bardziej potrzebujemy misyjnego dynamizmu, przynoszącego sól i światło, wielu świeckich boi się, że ktoś zaprosi ich do podjęcia zadania apostołskiego, i stara się uwolnić od jakiegokolwiek zaangażowania, które mogłoby pozbawić ich wolnego czasu”²² i „Taki kształt przybiera największe zagrożenie, jakim jest szary pragmatyzm codziennego życia Kościoła, w którym pozornie wszystko postępuje normalnie, podczas gdy w rzeczywistości wiara się wyczerpuje i stacza w miernotę”²³. Jest obawa, że utracimy utarte schematy, zwyczajnie, zapominając, że też zostały kiedyś ustanowione.

Nie można zamykać się na nowe wydarzenia i związane z tym zadania ewangelizacyjne. Jest to zadanie misyjne ogłoszone przez papieża, a więc najwyższy autorytet wiary w Kościele. Piotr naszych czasów ukazuje drogę ewangelizacji misyjnej. Doświadczenia procesów inkultracji i w konsekwencji kontekstualizacji weszły w etap realizacji. Dziś głos Kościoła z innych kontynentów jest coraz bardziej słyszany w zakresie misji. Można powiedzieć, że jest to program Franciszka, posługującego się nowymi argumentami²⁴.

²² EG 81.

²³ EG 82.

²⁴ Por. E. KRÄUTLER, *Mein Leben für Amazonien*, dz. cyt., s. 203.

Bibliografia

- Benedykt XV, List apostolski *Maximum illud*, Rzym 1919, tekst polski: *Breviarium missionum*, Warszawa 1979, cz. 1, nr. 171-192, s. 200-216.
- Csiszar C. A., *Den Missionsbegriff mit dem Lehramt integral (neu) denken*, „Verbum SVD” 3-4(57) (2016), s. 292-309.
- Franciszek, Adhortacja *Evangelii gaudium*, Rzym 2013.
- Franciszek, *Homilia podczas Nieszporów rozpoczynających Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny*, <https://ekai.pl/dokumenty/homilia-papieza-franciszka-podczas-nieszporow-rozpoczynajacych-nadzwyczajny-miesiac-misyjny/> (odczyt z dn. 5.10.2019 r.).
- Franciszek, *Kościół z natury jest misyjny*. List ogłaszający Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny, „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 11(397) (2017), s. 4-6.
- Franciszek, Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2019 r. *Ochrzczeni i posłani: Kościół Chrystusa w misji na świecie*, Rzym 2019.
- Halik T., *Chcę, abys był*, Kraków 2014.
- Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, Rzym 1990.
- Kasper W., *Seid fröhlich in der Hoffnung. Ermutigung zum Christsein*, Freiburg in Breisgau 2017.
- Kmiecik A., *Papieskie Dzieła Misyjne*, Warszawa 1999.
- Kräutler E., *Mein Leben für Amazonien*, Innsbruck 2014.
- Miotk A., *The Historical Significance and Prophetic Resonance of the Apostolic Letter Maximum illud on the Centenary of Its Publication*, „Verbum SVD” 1-2(60) (2019), s. 11-41.
- II Sobór Watykański, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus*, Rzym 1965.

Ks. prof. dr hab. Jan Górski – kapłan archidiecezji katowickiej, kapelan Jego Świątobliwości, misjolog, profesor w Instytucie Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.